

К.О. МИХАЙЛІВ,

аспірант 2 курсу, кафедри туризму,
ІЕПТНУ «Львівська політехніка»,
м. Львів

ПРОБЛЕМИ КОМПЛЕКСНОГО ОЦІНЮВАННЯ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНИХ РЕСУРСІВ

Економічно обґрунтована комплексна оцінка рекреаційно-туристичних ресурсів (РТР) є необхідною передумовою організації рекреаційно-туристичної діяльності та перспектив для її розвитку. Сьогодні не існує певної універсальної економічно обґрунтованої методики оцінювання РТР, тому що неможливо звести до спільного знаменника різні групи РТР, та поєднати їх деякі компоненти, що входять до складу туристичного продукту.

Вітчизняний досвід оцінювання РТР базується на методологічних основах, які оцінюють ступінь сприятливості природного середовища для рекреаційних потреб, та туристичне навантаження на природні комплекси. Комплексна економічна оцінка РТР має являти собою вартісний вимір суспільної цінності таких ресурсів, що є складовими окремого туристичного продукту. Використання РТР у виробничій та невиробничій сферах, вимагає адекватної системи їх оцінки. Визначення якості РТР, умов їх розміщення, відтворення та ін. називають оцінюванням. Класифікація основних методів оцінювання РТР наведена у табл. 1

Таблиця 1

Класифікація методів оцінювання РТР

Назва та характеристика методу оцінювання РТР	Застосування
1	2
Кількісні методи	
<i>Картографічний метод оцінювання</i> полягає у систематизації й узагальненні результатів географічних досліджень у формі картографічних моделей, карт, картосхем, призначених для наукового та практичного відображення явищ, об'єктів. Цей метод висвітлює закономірності і форми територіального поширення РТР, характер туристичного освоєння території та матеріально-технічної бази туризму. Проводиться оцінка сучасного стану рівня використання РТР, рівня туристичного освоєння та рекреаційного навантаження на територію. А також проводиться моделювання оптимальних варіантів розвитку й удосконалення територіальної організації сфери туризму на основі аналізу комплексу природних і соціально-економічних чинників.	попереднє оцінювання, та інтерпретація результатів такого оцінювання РТР
<i>Математичний метод оцінювання</i> полягає у створенні реєстрів РТР та моделей для прийняття рішень на основі дослідження статистичних даних, оптимізація та імітаційне моделювання використання РТР. Математичний метод (аналіз порогів, факторний, кореляційний, регресійний, кластерний метод, латентно-структурний метод, метод просторових дифузій, метод Беррі) дозволяє: мінімізувати суспільні витрати, дисбаланс зайнятих трудових ресурсів в окремих регіонах, в яких рівень зайнятості нижчий від заданого; максимізувати бюджетні доходи регіонів, інвестиції; надати рекомендації для збалансування екологічної ситуації регіонів.	усі групи РТР

1	2
Якісні методи	
<p><u>Медико-біологічний (фізіологічний) метод оцінювання</u> полягає у дослідженні комфортності клімату території та вплив інших РТР на організм людини, використовується система умовних температур та методи комплексної кліматології, наприклад визначається контрастна мінливість погоди - це такий параметр, що може викликати суттєві зміни у фізіологічних функціях організму. Така оцінка дозволяє здійснювати географічне районування за ступенем сприятливості кліматичних умов для відпочинку, туризму або лікування.</p>	<p>природні РТР</p>
<p><u>Психолого-естетичний метод оцінювання</u> враховує емоційний вплив певних РТР на людину. Методика такої оцінки відрізняється складністю та слабкою розробленістю. Зводиться вона до визначення емоційної реакції людини на той чи інший природний комплекс. При проведенні такої оцінки визначається ступінь екзотичності та унікальності ресурсів, емоційний вплив на споживача, розраховуються кількісні показники, зокрема показник насиченості території «крайовими ефектами», що дорівнює відношенню протяжності прикордонних смуг до площі досліджуваної території. Проте, здебільшого, такий метод базується на суб'єктивній бальній оцінці, що дає відносні результати.</p>	<p>природні та історико-культурні РТР</p>
<p><u>Технологічний метод</u> – це метод оцінювання техніки і технології використання РТР, взаємодію людини і природного середовища через «технологію» рекреаційно-туристичної діяльності. Під час технологічного оцінювання РТР:</p> <ul style="list-style-type: none"> -оцінюються можливості одного або групи РТР (складання схеми обмежень рекреації, для чого враховуються як природні, так і господарські лімітуючі фактори); -можливості інженерно-будівельного освоєння території. оцінюються можливості території для розвитку того чи іншого виду або цілої системи рекреаційних занять, а з іншого – можливості інженерно-будівельного освоєння території. <p>Природний ресурс повинен володіти високими якістьми (комфортністю, лікувальними властивостями та ін.), достатніми для організації відпочинку і санаторного лікування певного масового контингенту населення, значними запасами і площею, тривалим періодом експлуатації.</p>	<p>природні та історико-культурні РТР</p>
<p><u>Економічна оцінка РТР</u> в умовах товарно-грошових відносин набуває вартісної форми. Для проведення такої оцінки можна застосовувати два підходи.</p> <p><u>Вартісні методи:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -витратний підхід (трудова вартість) оцінює витрати необхідні для освоєння і підтримку РТР (збиток в цьому методі оцінювання відобразатиметься лише через допущення понаднормового забруднення навколишнього середовища); -результатний підхід- визначається вартість продукції отриманої з одиниці РТР; -відтворювальний підхід- розраховується, як вартість природного РТР на підставі витрат на його відтворення. 	<p>усі групи РТР</p>

1	2
<p><i>Рентна оцінка:</i> розраховується диференційна рента, що містить в собі фактори якості, місця розташування ресурсу, відмінності та особливості використання оцінювання та альтернативних ресурсів.</p>	
<p><i>Бальні методи оцінювання РТР.</i> Такі методи застосовуються для РТР, які не можна оцінити у вартісним показником: -диференційна оцінка дається кожному окремому ресурсу, його властивості або особливості в межах регіону або країни в цілому. Така оцінка сприяє визначенню об'єму розвитку того чи іншого виду рекреації, який базується на даному ресурсі. -інтегральна оцінка дається певній ділянці території, яка відрізняється однорідністю і набором дискретних за розподілом в її межах окремих видів РТР. Інтегральна оцінка дозволяє визначити оптимальне співіснування різних видів рекреації на певній території, з'ясувати обмеження і допустимі навантаження рекреантів на ландшафт. Варто зазначити, що найпопулярнішою стала бальна методика розроблена ЮНЕСКО, а також були надані рекомендації що до створення бальних оцінок окремим країнам.</p>	<p>природні та історико-культурні РТР</p>
<p><i>Екологічний метод оцінювання</i> передбачає моніторинг екологічної безпеки та збереження навколишнього середовища. Екологічна оцінка розглядає критерії такі як: -зменшення негативного антропогенного впливу на навколишнє середовище; -збільшення кількості і поліпшення якості придатних для використання РТР; -збереження і відтворення РТР.</p>	<p>природні та історико-культурні РТР</p>
Комплексні методи	
<p><i>Кадастрова оцінка</i>, яка проводиться офіційними установами, що систематизують відомості про території, призначені для організації туристично-рекреаційної діяльності, відпочинку і відновлення здоров'я людини. Розроблення кадастру РТР на національному рівня сприяло б розвитку галузі. Такий кадастр має передбачати систематизацію РТР, розроблення паспортів, що містять дані про розміщення і стан ресурсів, систематизація видів туризму, які є пріоритетними і конкурентними в окремому регіоні України.</p>	<p>усі групи РТР</p>
<p><i>Геоінформаційні системи і бази даних, дистанційне зондування Землі та моніторинг земельних ресурсів.</i> Під час проведення такого оцінювання створюється інформаційна модель РТР регіону, що забезпечує характеристику потенціалу території, оптимізування стану і розвитку господарського комплексу, охорона і відтворення земельного, трудового і екологічного потенціалу[1,с.67-69].</p>	<p>усі групи РТР</p>

Отже, суперечливість та неоднозначність досліджень, пов'язаних з оцінюванням РТР зумовлено тим, що на сьогодні не існує універсальної комплексної оцінки РТР, через різну природу походження таких ресурсів і проблематичним їх поєднанням для оцінювання створення туристичного продукту. Одні методи базуються на оцінці природних РТР, інші- історико-культурних об'єктів РТР, але при цьому не враховують природні умови територій. Деякі методи не враховують соціально-економічний фактор та історико-культурну цінність об'єктів, які є важливою складовою загальної оцінки РТР територій. Здебільшого, у таких випадках використовуються бальні методи, які попри усю обґрунтованість містять у собі суб'єктивізм і не дають можливості вартісно оцінити ресурс.

Проте поєднання пакету методів оцінювання РТР дозволить в майбутньому створювати та прогнозувати рентабельний туристичний продукт. Комплексна оцінка РТР повинна поєднувати у собі ті методи оцінювання, які б найкраще оцінювали пакет ресурсів, що входить до складу туристичного продукту. Така оцінка залежить від досвіду, інтелектуального та освітнього рівня дослідників. І має розроблятися для конкретного туристичного продукту регіону, що містить певний набір РТР.

Список використаних джерел:

1. Зацерковний, В. І. Обґрунтування технологій дистанційного зондування для агроекологічного моніторингу земельних ресурсів [Текст] / В.І. Зацерковний, В.І. Гур'єв, С.В. Кривоборець // Науковий вісник Чернігівського державного інституту економіки і управління. – Серія 1: Економіка. – 2012. – С 65-77.